Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Miren Garmendia Urzelaieta

Lezo, Gipuzkoa (1936)

Aurkibidea

Biografia

1936. urteko martxoaren 27an jaio zen Miren, Lezon, eta 4 senideko familia batean hirugarrena izan zen bera. Baserritarrak ziren aita eta ama, lezoarrak biak: Irurtzun baserriko aita, eta Alarguntzakoa ama. Lezoko kaleko hainbat jakingarri kontatzen ditu Mirenek, eta baita berak fabrikan lanean jardundako 15 urteetan zehar bizitutako hainbat konturen berri ere. Horrez gainera, hezkuntza, erlijioa, hizkuntza, Lezoko Gurutze Santua eta beste hainbat gai ditu mintzagai.

Zintak

LEZ-076

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Errazkin, Aitor
- **Data**: 2016-08-19
- **Iraupena**: 56 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Errazkin, Aitor

LEZ-077

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Errazkin, Aitor
- **Data**: 2016-08-19
- **Iraupena**: 33 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Gerra ondorena eta errazionamendua

- **Erref**: LEZ-076/002
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:01:28. **Bukatu**: 00:03:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondorena ezagutu zuen Mirenek. Gogoan ditu orduko gosea eta errazionamenduaren gaineko hainbat gora-behera. Arraiketariak ibiltzen ziren arrain freskoa saltzen.

2. Jan nahi eta ezin

- **Erref**: LEZ-076/003
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:03:47. **Bukatu**: 00:06:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondorenean ogi onik ez zen. Horrek urdaileko gaitzak sortzen zituen. Taloak izaten zituzten gosaritarako. Arto-alea zein errotetan ehotzen zuten gogoan du.

3. Bizimodu aldaketa handia

- **Erref**: LEZ-076/004
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:06:14. **Bukatu**: 00:06:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua

Laburpena:
Miren haurra zenetik asko aldatu da bizimodua. Gosea pasa zuten belaunaldiek gehiegi eman ez ote dieten ondorengoei... susmo hori du Mirenek.

4. Karabineroak saihesten

- **Erref**: LEZ-076/006
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:07:11. **Bukatu**: 00:08:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Artoa ehotzera eramaten zutenean, karabineroak saihesten saiatzen ziren itzuleran, haiek arto-irina kentzen zutela entzuna baitzuten.

5. Ama, lan asko egindakoa

- **Erref**: LEZ-076/008
- **Iraupena**: 0:02:23. **Hasi**: 00:08:20. **Bukatu**: 00:10:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ogia estraperloan lortu behar izaten zen garaia ezagutu zuen Mirenek. Haienean amak atera zuen familia aurrera, aita ondoezik bizi izan baitzuten, eta gazterik hil zitzaien.

6. Herriko eskolan, falangeko andereñoa

- **Erref**: LEZ-076/009
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:10:43. **Bukatu**: 00:13:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Falangeko "señorita" zuten eskolan irakasle. Mirenek harekin izandako pasadizoa kontatzen du. Etxean ez zuten politikari buruz hitzik ere egiten.

7. Osabaren behia zaintzen

- **Erref**: LEZ-076/010
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:13:49. **Bukatu**: 00:15:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Osabaren behia zaintzen zuen Mirenek, eta lan hartatik lortutako sosekin partikularrak ordaintzen zituen, eskola publikoan bertan, Jesusa Lobo irakaslearekin.

8. Taloak egiten

- **Erref**: LEZ-076/012
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:16:10. **Bukatu**: 00:17:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Etxean ez zuten ogirik egiten. Taloak egiten zituzten, ekonomikan. Mirenek sarritan egiten zituen taloak. Orea bezperan eginda uzten zuten, eta ore horri "egin-zaharra" esaten zioten. Taloak goxoagoak izaten omen ziren modu horretan eginda.

9. Ahal bezala bizitzan aurrera egiten

- **Erref**: LEZ-076/014
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:17:39. **Bukatu**: 00:19:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Baratzea egiten zuten etxean.

10. San Markoak besotakoei

- **Erref**: LEZ-076/016
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:19:39. **Bukatu**: 00:22:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Lezo eta inguruko herrietan, San Marko egunarekin, amadreek San Marko opila egiten diete besotakoei. Lehen San Markoak bedeinkatu eta Jaizkibelera meriendatzera joateko ohitura zen.

11. Igandetan dotrinara

- **Erref**: LEZ-076/017
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:22:22. **Bukatu**: 00:24:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:
Jendearen eta, batez ere, gazteen elizarako joera jaitsita ikusten du Mirenek egun. Eurak igandero joaten ziren dotrinara.

12. Lanaldiak eta oporraldiak

- **Erref**: LEZ-076/018
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:24:09. **Bukatu**: 00:26:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Oporrak

Laburpena:
Gaztetan, igandetan, dotrinatik irten eta Errenteriako alamedara joaten ziren. Astelehenetik larunbatera egiten zuten lan, egunero 8 orduz. 15 eguneko

oporraldia izaten zuten urtean, eta etxearen mantenurako aprobetxatzen zuten.

13. Gizasemeak tabernan eta emakumeak etxeko-lanetan

- **Erref**: LEZ-076/019
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:26:46. **Bukatu**: 00:28:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Mirenek ez du sekula ongi ikusi emakumeen gain utzi izan den lan-karga.

14. Legatz-buruak prestatu eta zurrupatzen

- **Erref**: LEZ-076/020
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:28:06. **Bukatu**: 00:29:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Haurrak zirela sarritan joaten ziren portura, legatz-bururik bazen ikustera. Halakorik lortuz gero, etxean preparatu eta gustura jaten zituzten.

15. Kontrabandoa

- **Erref**: LEZ-076/023
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:31:42. **Bukatu**: 00:33:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Kontrabandoko generoa ezkutuan salerosten zen.

16. Almeja biltzen

- **Erref**: LEZ-076/024
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:33:08. **Bukatu**: 00:35:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Mareak uzten zienean, Lezotik Donibanera joaten ziren txikitan, almejak-eta biltzera.

17. Kailokekin jostaketan

- **Erref**: LEZ-076/025
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:35:20. **Bukatu**: 00:38:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Sokak, poto zaharrak, kartak, kailokak eta partxisa izaten zituzten ohiko jostaketak. Kailokekin nola jostatzen ziren azaltzen du Mirenek. Zapatetako lokarri edo "ajuetekin" ere.

18. Inprimategian lanean

- **Erref**: LEZ-076/026
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 00:38:04. **Bukatu**: 00:40:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:
Miren Inprimategi batean aritu zen lanean, 15 urtez. Irungo Palmera lantegirako kaxak egiten zituzten, besteak beste. Miren purpurinarekin aritzen zen tarteka lanean, eta produktu arriskutsua zela eta, litro bat esne ematen omen zioten halakoetan. Mirenek lanean aritu zen garaiko oso oroitzapen onak ditu.

19. San Tomas egunean angula-jatea

- **Erref**: LEZ-076/027
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:40:32. **Bukatu**: 00:43:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:
Inprentako nagusiak angulak jatera gonbidatzen zituen langileak, Oiartzungo Estankora.

20. Laneko ordutegiak eta ordu estrak

- **Erref**: LEZ-076/028
- **Iraupena**: 0:02:23. **Hasi**: 00:43:16. **Bukatu**: 00:45:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Inprimategiko nagusiak errelebotan lanean jarri zuen Miren, baina honek nahiago zuen ordu estrak sartu. Bolada batez egunean 12 ordu sartzen ibili zen. Soldata amari ematen zioten senide guztiek.

21. Inprimategiko lana

- **Erref**: LEZ-076/030
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:45:52. **Bukatu**: 00:47:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Kate-lanean aritzen ziren inprimategian.

22. Enkargatu fina

- **Erref**: LEZ-076/032
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:48:00. **Bukatu**: 00:48:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Balentin Irizar tolosarra izan zuen Mirenek enkargatu inprimategian lanean aritu zenean, eta haren oroitzapen ona du. Oso langile fina omen zen.

23. "Pellas" eta "mantxurrianoak"

- **Erref**: LEZ-076/033
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:48:53. **Bukatu**: 00:51:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Euskaraz aritzen ziren egunerokoan, eta erdaldun elebakarrekin izaten zuten tirabirarik.

Transkripzioa
- Ederki. Eta hizkuntza ohitturak... nola zenittuzten? Euskeraz iten zenuten zuen artian?
- Bai, bai, bai, bai, bai, bai, bai. Horrela eskolan eta horietan ez, bainon gaiñekuan kalian guen artian dena euskaraz, orain biñon gehiago eukeran.
- Fabrikan'e bai?
- Baita ere. Bueno... erdaldunak zienak, gero... neri graziya itten zian. Por que gertatu izandu zitzaigun guk kanpoko jendiai guri esaten ziguten "pellas", euskaldunai. Ta guk beai "mantxurrianos". Eta esan'e bai, nola ez zuten ulertzen, "hablar en cristiano". Eta ui, ikastak /ikas ezak/ nahi baldin baduk! Biño hori bai, "hablar en cristiano" ta horrelako gauzak esaten zizkiguten. Erdaldun... erdaldun jendiak. Ta beak "pellak" ta esan ba gu'e hemen gaittuk hi "mantxurrianuak" ala! Hemenguak ez zeazte zuek! Ta hor zipi zapia izaten zen e, hor bai izaten zen zipi zapia. Eta frabriketan'e muturra aguro sartzen zutenak'e bai e! Gu giñan beldurra atzerago gelditzen... ta hola, hola atera gera. Esaten den bezela, "así nos ha lucido" edo nola esaten da? Bai, jende erdalduna muturra gehiago sartzen zun guk biño, gu atzerago. Orain, lan itteko, guri emango zigutenik ez zen. Makiña bider esaten zun enkargatuak, harek nahi izaten zun Lezoko jendia lana itteko. Ta nik behin galdetu nion, "ta zergatikan nahi dezu Lezoko jendia? Hemen Errenterian'e bada" ta harek erantzuna "más vale...-nola esaten zun?- más vale malo conocido que bueno para conocer" edo zerbaitte hola esaten zun. Miño /baino/ harrek, Lezoko jendia. Ta neri batian nagusiyak esan izandu zian, beti neri Miren ez ziaten, beti Garmendia. "Garmendia, algún día ya traerás algún hijo aquí", "digo estando usted desde luego no". Oso zakarra zen, beti lana, lana, lana, harrek ez zun besterik, lana, lana, lana. Hori, zuriyak e, nazi zaharrak ez, zuriyak. Ta holaxe gure denbua.

24. Zuka, hika baino

- **Erref**: LEZ-076/035
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:51:59. **Bukatu**: 00:53:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Hika ez ziren gehiegitan aritzen, itsusi ematen zuela eta. Sumatzekotan, mutilak sumatu izan ditu Mirenek hika, neskak baino.

25. Inguruko herrietako hizkerak eta doinuak

- **Erref**: LEZ-076/037
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:53:24. **Bukatu**: 00:54:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Amak ez zuen sekula gazteleraz mintzatzen ikasi. Inguruko herrietako hizkera lezoarrenaren antzekoa sumatzen du Mirenek. Doinua aldatzen da, batik bat.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-20

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com